



**H O T Ă R Î R E**  
**asupra excepției de neconstituționalitate a prevederilor**  
**alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală**

**nr. 26 din 23.11.2010**

*Monitorul Oficial nr.235-240/27 din 03.12.2010*

\* \* \*

În numele Republicii Moldova,  
Curtea Constituțională în componența:

Dumitru PULBERE – președinte  
Victor PUȘCAȘ – judecător-raportor  
Petru RAILEAN – judecător  
Elena SAFALERU – judecător  
Valeria ȘTERBEȚ – judecător

grefier – Dina Musteața, cu participarea reprezentantului Curții Supreme de Justiție – Raisa Botezatu, vicepreședinte al Curții Supreme de Justiție, președintele Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție, a avocatului Gheorghe Ulianovschi, a reprezentanților permanenți la Curtea Constituțională, al Parlamentului, Ion Creangă, al Guvernului, Oleg Efrim, a reprezentantului Procuraturii Generale, Ruslan Popov, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.g) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.g) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă excepția de neconstituționalitate a prevederilor alin.(6) art.63 din Codul de procedură penală.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Curții Supreme de Justiție, depusă la 3 iunie 2010, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 18 iunie 2010 sesizarea a fost acceptată spre examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea Constituțională a dispus de punctele de vedere comunicate de Parlament, Președintele interimar al Republicii Moldova, Guvern, Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Afacerilor Interne, Procuratura Generală, Curtea de Conturi, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Agentul guvernamental.

Examinând materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor și explicațiile participanților la proces, Curtea Constituțională

**A CONSTATAT:**

**1.** Prin ordonanța din 13 iunie 2007 cetățeanul Ț.S. a fost recunoscut în calitate de bănuït în cauza penală privind comiterea de către un grup de persoane a acțiunilor de tortură împotriva unui minor, cu folosirea unor instrumente speciale de tortură sau a altor obiecte adaptate în acest scop, infracțiune prevăzută de art.309<sup>1</sup> alin.(3) lit.b), c), e) din Codul penal<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> Republicat: M.O. 2009, nr.72-74, art.195

Potrivit prevederilor art.63 alin.(2) din Codul de procedură penală<sup>2</sup> (în continuare – CPP), organul de urmărire penală nu este în drept să mențină în calitate de bănuït persoana în privința căreia a fost dată o ordonanță de recunoaștere în această calitate mai mult de 3 luni, iar cu acordul Procurorului General și al adjuncțiilor săi, mai mult de 6 luni.

<sup>2</sup> M.O., 2003, nr.104-110, art.447

După un an și opt luni, la 6 februarie 2009, procurorul a reluat urmărirea penală și a emis ordonanța de punere sub învinuire a cet.Ț.S. pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.309<sup>1</sup> alin.(3) lit.b), c), e)

din Codul penal. Fiind atacată cu plîngere, ordonanța a fost respinsă de către procurorul ierarhic superior, care a invocat prevederile art.63 alin.(6) CPP.

La 30 decembrie 2009, prin încheierea judecătorei s.Botanica, în temeiul art.7 și art.349 CPP, s-a admis demersul avocatului Gheorghe Ulianoschi privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

2. În sesizarea aprobată prin Hotărîrea nr.9 din 29 martie 2010, Curtea Supremă de Justiție a contestat constituționalitatea prevederii “*Încetarea de drept a calității de bănuț în legătură cu expirarea termenelor indicate în alin.(2), în cazul acumulării ulterioare a probelor suficiente, nu împiedică punerea persoanei sub învinuire pentru același fapt*” din alin.(6) art.63 CPP, invocînd în principal prevederile art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare – Convenția)<sup>3</sup>, care statuează principiul *non bis in idem*, și art.21 din Constituție, care consacră principiul prezumției nevinovăției, precum și dispozițiile alin.(1) art.16, art.20 și art.25 alin.(1) din Constituție.

<sup>3</sup> Tratatate internaționale, 1998, vol.1

În ședința Curții Constituționale, reprezentantul Curții Supreme de Justiție a extins obiectul sesizării, solicitînd controlul constituționalității primei propoziții din alin.(6) art.63 CPP: “*Dacă, la expirarea termenelor indicate în alin.(2), nu s-a dispus scoaterea persoanei de sub urmărire penală sau punerea ei sub învinuire, calitatea de bănuț încetează de drept*”, afirmînd că această prevedere nu corespunde principiilor clarității și previzibilității normei de drept, precum și principiului accesului liber la justiție. Astfel, a fost sesizat integral alin.(6) art.63 CPP.

3. Raportînd prevederea contestată la normele Constituției, actelor internaționale și legislației naționale în domeniu, Curtea reține următoarele.

Argumentul principal, invocat de Curtea Supremă de Justiție, constituie încălcarea dreptului de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă. În Republica Moldova acest drept este garantat justițiabililor de alin.(2) art.7 CP și art.22 CPP. Avîndu-și originea în dreptul roman și fiind formulat ca principiul *non bis in idem*, acest drept a devenit în epoca modernă un principiu fundamental și incontestabil al oricărui sistem de drept și este garantat de normele actelor internaționale, la care a aderat și Republica Moldova. Astfel, art.4 din Protocolul nr.7 la Convenția europeană stipulează: “*Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit penal de către jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvîrșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărîre definitivă conform legii și procedurii penale ale acestui stat*”. Cu termeni similari operează și art.14 alin.7 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice: “*Nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit din pricina unei infracțiuni pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărîre definitivă în conformitate cu legea și cu procedura penală a fiecărei țări*”<sup>4</sup>.

<sup>4</sup> Tratatate internaționale, 1998, vol.1

4. În unele state (de exemplu, Rusia, Azerbaidjan, Albania, Estonia, Letonia, Georgia, Slovacia, Slovenia) acest drept este consacrat expres în Constituție, în alte state, inclusiv în Republica Moldova, acest drept derivă din normele constituționale.

Autorul sesizării și-a fundamentat sesizarea pe dispozițiile Convenției europene. Prin art.134 și art.135 din Constituție, Curtea Constituțională este abilitată să verifice constituționalitatea, și nu convenționalitatea normei naționale, unicul act ce urmează a fi aplicat la soluționarea cauzelor privind constituționalitatea fiind Constituția. Verificarea convenționalității și interpretarea normelor tratatelor internaționale este de competența exclusivă a instanțelor internaționale. O altă abordare a acestei probleme ar induce ideea greșită că tratatele internaționale au prioritate asupra Constituției Republicii Moldova. În Hotărîrea nr.55 din 14.10.1999, referindu-se la regimul tratatelor internaționale în dreptul intern, Curtea Constituțională a menționat că “*tratatele internaționale au prioritate numai asupra legilor interne, dar nu și asupra normelor constituționale*”<sup>5</sup>, poziție reiterată ulterior (Hotărîrea nr.72 din 23.12.1999<sup>6</sup>).

<sup>5</sup> Hotărîrea Curții Constituționale nr.55 din 14.10.99 privind interpretarea unor prevederi ale art.4 din Constituția Republicii Moldova //Monitorul Oficial 118-119/64, 28.10.1999

<sup>6</sup> Hotărîrea Curții Constituționale nr.72 din 23.12.99 despre controlul constituționalității art.79 alin.1, 2, 5 și 6 și art.79/1 alin.1 și 2 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova //Monitorul Oficial 1-4/1, 06.01.2000

Potrivit alin.(1) art.4 din Constituție, Curtea Constituțională are obligația de a interpreta și aplica dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte. Norma constituțională nu obligă Curtea să acorde prioritate prevederilor tratatelor internaționale, la care Republica Moldova este parte, ci o obligă să țină cont de ele în procesul interpretării normelor constituționale.

În baza acestui raționament, Curtea Constituțională va analiza textul contestat din lege, raportat la circumstanțele concrete ale cauzei penale, prin prisma normelor constituționale invocate de autorul sesizării, luând în considerare prevederile Convenției și jurisprudența în domeniu a Curții Europene a Drepturilor Omului.

**5.** Pentru soluționarea cauzei Curtea Constituțională va identifica norma constituțională pertinentă care poate fi raportată la art.4 al Protocolului nr.7 la Convenția europeană și art.14 alin.7 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, articole care consacră dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă.

Curtea a constatat că dreptul în cauză derivă din art.21 din Constituție, conform căruia: “Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, **în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale**”. Din conținutul normei constituționale se deduc trei principii: prezumția nevinovăției, caracterul public al procedurilor penale și posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa. Ultimul principiu consacră ideea că partea apărării dispune de un șir de pîrghii care pot fi utilizate pentru apărarea persoanei în procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, inclusiv dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă.

Din cele enunțate rezultă că principiul statuat de art.21 din Constituție – asigurarea tuturor garanțiilor necesare apărării persoanei acuzate de un delict în procesul judiciar – pe lîngă alte drepturi procesuale, oferă persoanei și dreptul constituțional de a nu fi urmărită, judecată sau pedepsită de mai multe ori pentru aceeași faptă. Principiul în cauză presupune că cel care prin conduita sa a ignorat ordinea de drept va răspunde o singură dată pentru fapta ilicită, pentru o încălcare a legii se va aplica o singură sancțiune juridică. Acest principiu constituțional se aplică nu numai în cauzele penale, dar și în cauzele contravenționale, precum și în orice altă formă de răspundere juridică din aceeași materie de drept (de exemplu – penală sau civilă). În prezenta hotărîre Curtea Constituțională va aborda acest principiu în special în materia penală.

**6.** În procesul de probare a vinovăției de către partea acuzării, suspiciunile organelor de urmărire penală sau ale justiției afectează grav onoarea și demnitatea persoanei nevinovate. Cu toate acestea, suspiciunile nu pot fi interzise, deoarece ele contribuie la elucidarea adevărului. Anume din aceste considerente societatea a echilibrat dreptul acuzării de a avea suspiciuni cu dreptul persoanei de a nu fi urmărită sau judecată de două ori pentru aceeași infracțiune. Sensul acestui drept este, pe de o parte, de a evita suferințele repetate ale persoanei în cazul cînd prima dată suspiciunile nu s-au confirmat, iar pe de altă parte, de a exclude hărțuirea persoanei de către organele de urmărire penală prin anchetarea aceleiași fapte.

Principiul constituțional de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă impune în linii mari autorităților publice competente nu numai interdicția de a judeca repetat persoana, dar și interdicția de a urmări de mai multe ori persoana pentru aceeași faptă. În practică, ultima interdicție trezește cele mai multe controverse, deoarece, în materie penală, puțini înțeleg că acest principiu se aplică și în cazul cînd persoana a fost supusă unei urmăriri ce nu a condus la condamnare.

Curtea Constituțională, conferind acestui principiu o conotație constituțională, relevă că el se aplică numai atunci cînd s-a emis un act cu caracter definitiv, fie că este vorba de o ordonanță de încetare a urmăririi penale, fie de o sentință de acuzare sau achitare. În cazul în care actul poate fi atacat prin căile ordinare de atac, regula *non bis in idem* nu se aplică.

Pentru a nu transforma dreptul de a nu fi urmărit sau judecat de mai multe ori pentru aceeași faptă într-un drept absolut, ceea ce ar împiedica descoperirea infracțiunilor și criminalilor, sistemele de drept, inclusiv Convenția, au reglementat expres derogările admisibile. Aceste derogări oferă organelor de urmărire penală posibilitatea de a relua urmărirea și sînt formulate, în termeni aproape identici, în art.22 și art.287 CPP, precum și în art.4 al Protocolului nr.7 la Convenție. Conform acestor norme, reluarea urmăririi penale se admite numai dacă “fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente sînt de natură să afecteze hotărîrea pronunțată”.

Interprețind prin prisma Constituției dreptul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori, așa cum este formulat în art.22 CPP, Curtea Constituțională consideră că termenii “judecat” și “pedepsit” se dublează, or, pedeapsa poate surveni numai în cadrul unui proces judiciar, ceea ce echivalează cu judecarea persoanei.

Curtea Constituțională constată că numai o astfel de interpretare a dreptului de a nu fi urmărit sau judecat de mai multe ori pentru aceeași faptă este în concordanță cu art.21 din Constituție, care stipulează obligația statului de a asigura toate garanțiile necesare apărării persoanei în cadrul procesului judiciar, și alin.(1) art.16 din Constituție privind îndatorirea primordială a statului de a respecta și ocroti persoana.

7. În orice societate democratică protecția persoanei este una din atribuțiile de bază ale statului. În exercitarea acestei atribuții, statul a instituit norme procesual penale, concentrate în Codul de procedură penală al Republicii Moldova, care au drept scop, pe de o parte, să protejeze persoana, societatea și statul de infracțiuni, astfel încât persoana care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale, și, pe de altă parte, să protejeze persoana și societatea de actele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere, comise în activitatea de cercetare a infracțiunilor presupuse sau săvârșite, pentru ca nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată.

Prin normele procesual penale, legislatorul național a urmărit instituirea unui echilibru echitabil între aceste două mari sarcini ale procesului penal, pentru stabilirea adevărului și exercitarea unei justiții veritabile. Instanțele judecătorești și organele de urmărire penală, care aplică normele procesual penale, sînt obligate să activeze în așa mod, încît nici o persoană să nu fie neîntemeiat bănuită, învinuită sau condamnată, sau supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor procesuale de constrîngere.

Pentru a proteja persoanele suspectate de săvîrșirea infracțiunilor de acțiunile arbitrare ale organelor de urmărire penală, normele de procedură penală din Republica Moldova divizează aceste persoane în trei categorii: bănuiți, învinuiți și inculpați. Fiecare categorie implică drepturi speciale, care permit persoanei să reacționeze prin mijloace legale pentru apărarea sa eficientă împotriva suspiciunilor organelor de urmărire penală sau ale instanțelor de judecată.

8. În sensul art.63 CPP, bănuit este persoana față de care există anumite suspiciuni sau probe privind săvîrșirea infracțiunii, dar nu există suficiente probe pentru a înainta învinuirea și a o recunoaște în calitate de învinuit. Aceeași normă procesuală prevede trei acte procedurale prin care persoana poate fi recunoscută în calitate de bănuit:

- 1) procesul-verbal de reținere;
- 2) ordonanța sau încheierea de aplicare a unei măsuri preventive neprivative de libertate;
- 3) ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuit.

În sensul normelor constituționale, recunoașterea calității de bănuit se aplică în interesul persoanei, pentru apărarea sa, persoana dobîndind astfel drepturi suplimentare, reglementate de art.64 CPP (să știe de ce este bănuit, să fie audiat în prezența apărătorului, să ceară recuzarea persoanei care efectuează urmărirea penală ș.a.).

În unele sisteme constituționale nu se atestă categoria de bănuit, după cercetările de rigoare persoanei fiindu-i înaintată învinuirea. Nici sistemul nostru de drept nu prevede obligativitatea recunoașterii persoanei în calitate de bănuit, aceasta se aplică la discreția organului de urmărire penală sau a procurorului, cărora le aparține dreptul de a alege direcțiile juste de exercitare a urmăririi penale. Astfel, organul de urmărire penală, dacă dispune de probe suficiente, poate înainta direct învinuirea.

Recunoașterea calității de bănuit presupune nu numai drepturi procesuale, dar și restrîngerea drepturilor constituționale legate de libertatea persoanei, dreptul la libera circulație ș.a. Și în cazul recunoașterii calității de bănuit pe cel de-al treilea temei – prin ordonanță – persoana este supusă unor restrîngeri: imposibilitatea legalizării unor acte (spre exemplu, de identitate), consemnarea faptului respectiv în cazierul judiciar, în cazul cînd persoana este nevinovată – suferința psihologică, cauzată de suspectarea de comiterea unei infracțiuni, atitudinea societății și a victimei ș.a. În acest aspect Curtea Constituțională nu este de acord cu opinia plenului Curții Supreme de Justiție, expusă în Hotărîrea nr.7 din 04.07.2005<sup>7</sup>, conform căreia “pornirea urmăririi penale, recunoașterea persoanei în calitate de bănuit, punerea persoanei sub învinuire, dispunerea efectuării unei expertize nu afectează drepturi sau libertăți constituționale”.

<sup>7</sup> Hotărîrea nr.1 din 22.01.2008 privind controlul constituționalității art.2 alin.(1) și alin.(4) din Codul de procedură penală //Monitorul Oficial 25-27/1, 05.02.2008

Pentru a conferi previzibilitate și claritate normei restrictive, CPP, la alin.(2) art.63, reglementează termenul în care persoana poate avea calitatea de bănuit. Aceste termene variază de la 72 ore în cazul

reținerii persoanei, 10 zile în cazul aplicării măsurii preventive neprivative de libertate pînă la 3 luni sau, cu acordul Procurorului General sau al adjuncților săi, 6 luni în cazul emiterii unei ordonanțe.

În același scop CPP, la alin.(3) art.63, reglementează acțiunile pe care trebuie să le întreprindă în mod obligatoriu organul de urmărire penală. Astfel, la momentul expirării termenului reținerii organul de urmărire penală trebuie să elibereze bănuitul ori să revoce, în modul stabilit de lege, măsura preventivă aplicată în privința lui, dispunînd scoaterea lui de sub urmărire sau punerea lui sub învinuire. Potrivit alin.(5) art.63 CPP, “calitatea de bănuit încetează din momentul eliberării reținutului, revocării măsurii preventive aplicate în privința lui ori, după caz, anulării ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuit și scoaterii lui de sub urmărire, sau din momentul emiterii de către organul de urmărire penală a ordonanței de punere sub învinuire.” Punerea persoanei sub învinuire permite organelor de urmărire penală, pe de o parte, să efectueze acțiunile necesare urmăririi penale, iar pe de altă parte, să facă previzibilă situația persoanei fără a leza drepturile fundamentale ale acesteia. Procedura scoaterii bănuitului de sub urmărire penală este reglementată de art.284 CPP.

Acesta fiind sensul normei art.63 la momentul adoptării CPP, ulterior, însă, în procesul aplicării, organele de urmărire penală au comis încălcări legate în principal de nerespectarea riguroasă a procedurii privind anularea ordonanței de recunoaștere în calitate de bănuit și scoatere de sub urmărire. Din aceste considerente, prin Legea nr.264-XVI din 28.07.2006<sup>8</sup>, art.63 CPP a fost completat cu un nou alineat, prin care s-a reglementat procedura de scoatere a persoanei de sub urmărire penală în cazul expirării termenelor reglementate de alin.(2) art.63 CPP, prin încetarea acestei calități de drept. Intenția legislatorului, deși nu a fost expusă în nota informativă la proiectul de lege, a constituit respectarea drepturilor persoanei bănuite, pentru a exclude încălcarea termenelor legale de către organele de urmărire penală. Aplicarea ulterioară a acestei norme a dus la lezarea drepturilor constituționale ale persoanelor, în special, prin refuzul organelor de urmărire penală și al instanțelor de judecată de a emite un act privind încetarea de drept a urmăririi penale și a calității de bănuit.

<sup>8</sup> M.O. 2006, nr.170-173, art.781

Alineatul (6) al art.63 CPP, pe lângă incertitudinile generate de prima propoziție, în următoarea propoziție a prevăzut, prin neglijarea normelor tehnicii legislative, posibilitatea punerii ulterioare a persoanei sub învinuire pentru aceeași faptă. Coliziunea dintre norme se datorează faptului că prevederea în cauză descrie o procedură, ce face obiectul unui alt compartiment al legii, fiind reglementată de art.287 CPP. După cum s-a menționat anterior, pentru ca organul de urmărire penală să poată relua urmărirea penală, legislatorul, la alin.(4) art.287 CPP, a stipulat că această acțiune se admite “numai dacă apar fapte noi sau recent descoperite ori un viciu fundamental în cadrul urmăririi precedente de natură să afecteze hotărîrea pronunțată”. Acestea sînt unicele circumstanțe, în care intervine derogarea de la principiul de a nu fi urmărit, judecat sau pedepsit de mai multe ori pentru aceeași faptă, consacrat de art.22 CPP, care la alin.(2) prevede derogările admisibile.

Astfel, Curtea Constituțională relevă că prin sintagma “în cazul acumulării ulterioare a probelor suficiente” din propoziția a doua a alin.(6) art.63 CPP legiuitorul nu numai a neglijat normele tehnicii legislative, dar, contrar prevederilor art.22 și art.287 CPP, a permis organelor de urmărire penală să pună persoana sub învinuire pentru aceeași faptă. Această sintagmă, fiind mult mai generală după conținut, intră în contradicție cu prevederea “apar fapte noi sau recent descoperite ori un viciu fundamental în cadrul urmăririi precedente de natură să afecteze hotărîrea pronunțată” din art.22 și art.287 CPP. Neavînd ca suport o procedură reglementată clar de CPP, ea permite reluarea urmăririi penale și după încetarea calității de bănuit a persoanei, în baza probelor dobîndite în procedura precedentă deja finalizată. Astfel, dacă pentru organul de urmărire penală sintagma “în cazul acumulării ulterioare a probelor suficiente” poate însemna continuarea urmăririi penale, pentru persoana suspectată aceasta înseamnă urmărire penală repetată, ceea ce este contrar principiului *non bis in idem*.

În baza celor expuse, Curtea Constituțională constată că sintagma “în cazul acumulării ulterioare a probelor suficiente” încalcă dreptul de a nu fi urmărit sau judecat de mai multe ori pentru aceeași faptă, consacrat de art.21 din Constituție, articol care obligă autoritățile publice competente să asigure persoanei suspectate de săvîrșirea unei infracțiuni toate garanțiile necesare apărării sale.

9. Într-o astfel de interpretare, propoziția a doua a alin.(6) art.63 CPP este apreciată de Curtea Constituțională și ca fiind contrară principiului previzibilității normei de drept. Or în cazul cînd calitatea de bănuit a încetat de drept, ca urmare a expirării termenelor prescrise de alin.(2) art.63 CPP, persoana are convingerea că nu mai este bănuită și urmărită penal. Sintagma “în cazul acumulării ulterioare a probelor

suficiente” însă creează pentru persoană o situație de incertitudine, intrând în contradicție cu principiul previzibilității.

**10.** Și prima propoziție a alin.(6) art.63 CPP, conform căreia “Dacă, la expirarea termenelor indicate în alin.(2), nu s-a dispus scoaterea persoanei de sub urmărire penală sau punerea ei sub învinuire, calitatea de bănuit încetează de drept”, generează consecințe imprevizibile, deoarece nu obligă organul de urmărire penală să elibereze persoanei un act care să certifice încetarea de drept a calității de bănuit și astfel persoana să fie scoasă de sub urmărirea penală, chiar dacă acțiunea în cauză este prevăzută – în special pentru procuror – de alin.(3) art.284 CPP. Acest fapt pune persoana într-o situație incertă, deoarece ea nu poate proba încetarea urmăririi penale.

Din explicațiile reprezentantului Procuraturii Generale, expuse în ședința în plen a Curții, această situație se datorează interpretării diferite de către organele de urmărire penală și instanțele de judecată a alin.(3) art.63 CPP, conform căruia: “La momentul expirării, după caz, a unui termen indicat în alin.(2), organul de urmărire penală este obligat să elibereze bănuitul reținut ori să revoce, în modul stabilit de lege, măsura preventivă aplicată în privința lui, dispunând scoaterea lui de sub urmărire sau punerea lui sub învinuire”. În opinia unor practicieni, organele de urmărire penală sînt obligate să emită o ordonanță de scoatere sau punere sub învinuire numai în privința persoanelor care au fost recunoscute în calitate de bănuit conform pct.1) și 2) alin.(2) art.63 CPP (a persoanelor reținute și a celor în privința cărora a fost aplicată o măsură preventivă neprivativă de libertate). În cazul recunoașterii prin ordonanță a calității de bănuit în baza pct.3) alin.(2) art.63 CPP, însă, în opinia lor, această calitate încetează de drept conform alin.(6) art.63 CPP și nu este necesară emiterea unei ordonanțe privind scoaterea de sub urmărire.

Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate – norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încît să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art.23 din Constituție, care statuează obligația statului de a garanta fiecărui om dreptul de a-și cunoaște drepturile.

Examinînd alin.(6) art.63 CPP după standardele care privesc calitatea legii, Curtea Constituțională îl apreciază integral drept neconform art.23 din Constituție.

Necesitatea examinării calității legii de către autoritățile publice ale Republicii Moldova a fost evidențiată și în jurisprudența CtEDO pe mai multe cauze (Busuioc v. Moldova<sup>9</sup>, Guțu v. Moldova<sup>10</sup>). Astfel, în cauza Guțu v. Moldova, §66 (Guțu v. Moldova nr.20289/02, 7 iunie 2007): “...expresia “prevăzută de lege” nu presupune doar corespunderea cu legislația națională, dar, de asemenea, se referă la calitatea acelei legislații (a se vedea Half ord v. the United Kingdom, Reports 1997-III, p.1017, §49). ...Legislația națională trebuie să indice cu o claritate rezonabilă scopul și modalitatea de exercitare a discreției relevante acordate autorităților publice, pentru a asigura persoanelor nivelul minim de protecție la care cetățenii au dreptul în virtutea principiului preeminenței dreptului într-o societate democratică (a se vedea Domenichini v. Italy, Reports 1996-V, p.1800, §33)”.

<sup>9</sup> M.O., 09.06.2005

<sup>10</sup> M.O., 09.10.2007, nr.157-160

**11.** Autorul sesizării a solicitat să fie recunoscută neconstituțională numai propoziția a doua din alin.(6) art.63 CPP. În ședința în plen a Curții Constituționale reprezentantul Curții Supreme de Justiție și-a extins obiectul sesizării asupra primei propoziții a alin.(6) art.63 CPP. În punctul precedent al prezentei hotărîri Curtea a constatat și neconstituționalitatea acesteia. Conform art.6 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională își stabilește ea însăși limitele de competență. Controlînd constituționalitatea actului contestat, Curtea Constituțională poate pronunța o hotărîre și în privința altor acte normative a căror constituționalitate depinde în întregime sau parțial de constituționalitatea actului contestat. În baza normei precitate, Curtea apreciază drept neconstituțional alin.(6) art.63 CPP integral.

**12.** În cadrul interpretării normelor constituționale raportate la cauza examinată, Curtea Constituțională a luat în considerare art.4 din Protocolul nr.7 la Convenție și jurisprudența în domeniu a Curții Europene a Drepturilor Omului.

Curtea Europeană a specificat că “... scopul Articolului 4 din Protocolul 7 este de a interzice repetarea procedurilor care s-au finalizat printr-o decizie definitivă. Această prevedere (Articolul 4 din Protocolul 7) oricum nu se aplică asupra unor proceduri noi inițiate.” (*Gradinger v. Austria*, 23 October 1995, §53, Series A no. 328-C). Astfel, dacă se acceptă că ultima propoziție din articolul 63 alin.(6) este

aparent corespunzătoare, atunci prima propoziție nu are nici un efect juridic, și persoana rămâne a fi “pasibilă de a fi urmărită” în continuare (*Franz Fischer v. Austria*, no. 37950/97, §29, 29 May 2001, *Nikitin v. Russia*, no. 50178/99, §36, ECHR 2004-VIII). Având în vedere principiile de interpretare a Articolului 4 din Protocolul 7 la Convenție de către Curtea Europeană, pentru instanța internațională nu va conta ce fel de calitate a avut persoana – bănuț sau învinuit. Curtea Europeană îl va aprecia ca “acuzat”, adică persoana căreia i s-a adus la cunoștință oficial despre existența unei acuzații în materie penală (*Eckle v. Germany*, judgment of 15 July 1982, Series A no. 51, §73).

**13.** Curtea Constituțională a constatat necorespunderea alin.(6) art.63 CPP cu principiul constituțional privind accesul liber la justiție, raportat la victimă (partea vătămată).

Incertitudinea generată de alin.(6) art.63 CPP și lipsa unui act doveditor privind încetarea de drept a calității de bănuț nu permite persoanei-victime de a fi informată cu privire la încetarea urmăririi penale, de a contesta actul inexistent și de a reclama, în caz de necesitate, organul de urmărire penală. De asemenea, nu permite organului statal să constate că s-a desfășurat o anchetă eficientă, exigență înaintată față de orice procedură penală finalizată.

În baza celor expuse, Curtea Constituțională apreciază că alin.(6) art.63 CPP îngrădește dreptul de acces liber la justiție și este neconform cu art.20 din Constituție.

**14.** În cadrul procedurii de examinare a excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională are obligația de a interpreta normele constituționale aplicativ la cauza concretă, acesta fiind eminentemente un control concret de constituționalitate.

Procurorul, după un an și opt luni, a reluat prin ordonanță urmărirea penală, înaintînd cetățeanului Ț.S. învinuirea privind săvîrșirea infracțiunii prevăzute de art.309<sup>1</sup> alin.(3) lit.b), c), e) din Codul penal. Pentru a nu încălca dreptul persoanei de a nu fi urmărită sau judecată de mai multe ori pentru aceeași faptă, garantat de art.22 CPP, procurorul era în drept să reia urmărirea penală numai respectînd prevederile art.287 CPP, care este o normă specială, în raport cu alin.(6) art.63 CPP, care este o normă generală. Astfel, în procedura de reluare a urmăririi penale art.287 CPP are prioritate. În acest caz, procurorul, deținînd fapte noi ori recent descoperite sau depistînd un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente care a afectat urmărirea penală, era obligat mai întîi să emită ordonanța de reluare a urmăririi penale și după aceea să înainteze învinuire cet. Ț.S.

**15.** În sesizare nu au fost expuse raționamentele privind necorespunderea normei contestate cu art.25 din Constituție, iar Curtea nu a constatat o astfel de necorespundere.

Pentru motivele arătate, conducîndu-se după prevederile art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.6, art.61, art.62 lit.e) și art.68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

#### **HOTĂRĂȘTE:**

**1.** Se declară drept neconstituțional alineatul (6) al articolului 63 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

**2.** Prezenta hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

**PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE**

**Dumitru PULBERE**

**Chișinău, 23 noiembrie 2010.**

**Nr.26.**